Број 75 У Новом Саду, у уторак 5. (18.) априла 1911. Година XLVI.

»Застава« излази сваки дан изузетак, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску над се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пов. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

Ако стигне пошка се 12 пов. од сваког пра а сваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново.

Прошле недеље многи су по Загребу питали: Ко је умро? Нисте ли чули ко је умро?! А нико није знао да им каже.

Они који су питали: Ко је умро, закључивали су то из неких знакова. Видели су неколицину са оборенim главама, тужна лица, изгубљена погледа, једном речи, видели су неколицину, која изгледа, као да им је неко умро.

А није нико умро. Чули су само, да је српска народна радикална странка покренула у Загребу лист: „Српски Гласник“.

После су се искупили њих петоро - шесторо. Искупили се они, који су у „Србобрану“ показали, да уму највећма да грде и подмећу. И написали су чланак против „Српског Гласника“ А због чега су се толико устумарали? Неко им је казао, да ће већ први број „Српског Гласника“ тражити од њих рачуна: Шта је са оним новцима, што су скупљени за велико - издајнике, а нису дошли никад у оне руке, у које су требали доћи. Ето, то је изазвало у њих самртан страх. Зато су ишли улицама као изгубљени. И како им је одлахнуло кад видеше да су се преварили. Али наравно! Није изашао само први број „Српског Гласника“. Изаћи ће и други. И то је оно, што их боли.

* * *

И опет се у „Србобрану“ обраћају народу и хоће да изазову сажаљење према себи. Види, народе, нападају нас! Нас, које данас напада бан Томашић А како ли је било, док их није нападао бан Томашић? Како је било, док су они помагали и подизали тога бана. Њих је ударила по глави она батина, коју су сами одсекли. Сад хоће да изазову сажаљење према себи. Не помаже их бан! Он чак удара по њима. Да бан трпи да му седе уз колено, они се не би сетили народа, као што га се нису ни пре сећали, док су се удварали бану. Онда су га узносили, а бан је и онда био исто онакви као данас.

Не напада њих српска народна радикална странка, што их напада бан. Српска народна радикална странка напада их, што не воде народну политику него личну. Нападала их је и онда, кад их је бан Томашић гладио и кад су се грлили с њиме. Напада их и данас кад их он више не треба. Напада их јер немају пред очима народне интересе.

* * *

Ти уображени људи, који су се искупили око загребачког „Србобрана“, хоће да увере народ, како све што бива и што год постоји, њих ради бива и ради њих постоји.

Када су једном почели неки људи да руше мрачну, влажну кућу, па да подигну нову, светлију, међу зидовима те куће било је и стеница. И кад су при рушењу цигље притисле једну стеницу, а она узвикну: О људи, ходите и видите, какву ми пакост наносе. Видите, све ово што се ради, чини се мени за пакост. Ти су се заверили да ме униште.

Нико не воли стеницу, али они који су замахнули по оним бедним зидовима, па да сагради нов, светлији дом, нису ни помишљали на ону стеницу.

Тако је и у Хрватској и Славонији. Око другога се врзе политика, а не око оне стенице, која се зове „Србобран“. А што се и она налази у пукотини онога зида, што треба да се руши, и што су је цигље притисле, није јој нико крив.

А шта би хтео „Србобран“?! Јесу ли игде, пре но што су рушили труле зидове, прво повадили из њих стенице и увили их у вату? Милосрђе према животињама је лепа ствар, и ко зна шта ће бити још кроз неколико векова, али данас свет још није тако далеко дотерао, да за љубав стеница остави око себе трулеж и влагу и мрак.

* * *

Гроф Куен обрадовао је сад о католичком Ускрсу становнике Угарске. Говорио је о — изборној реформи.

Говорио је... А зар то није лепо, што се тога сетио? Истина, казао је, да треба прво свршити три законска предлога што се тиче војске. После треба сабор да уреди буџет, да уреди намете за 1912. годину. И много друго. И тек тамо, после пролећа 1912. године, покренуће се питање о изборној реформи. Обећао је дакле, да ће се после пролећа 1912. год. моћи говорити о општем тајном гласању. А шта, то он и сам још не зна. Јер, рече, хоће још да сачека да се сабере попис душа, хоће да види у појединостима најновију статистику. Па онда може бити разговора — о изборној реформи.

Онда ће промислити: шта да се даде држављанима и да ли да им се да. Свакојако је од министар-председника Куена доста и то. Ако т. ј. о Ускрсу 1912. године не заборави, шта је ово дана казао, т. ј. не заборави мислити, да би требао о томе да мисли.

Не дозвољава српској деци, да уче српски језик

У Тителу су све основне школе државне. У те школе морају ићи и српска деца, али на жалост не уче српски језик. Да би српска деца научила српски читати и писати, а уједно и црквено пјеније, српска црквена општина тителска је на молбу многих родитеља уступила своју дворницу, да их тамошњи црквени појац (који је и оспособљен учитељ), приватно поучава у тим предметима. То приватно учење није сметало школској настави, јер се вршило ван школског времена. Деца су и даље уредно походила школу. Али управитељ тителске основне државне школе, Јован Зита, пожурио се, да о томе извести државног школског надзорника, а овај је под бр. 1798. из 1911. упутио споменутог управитеља државне школе, да Ђорђа Миркова, црквеног појца у Тителу извести, да је **строго забрањено ученике државне основне школе на приватном месту учити српском језику**, па ако Мирков не буде ово наређење поштовао, државни школски надзорник, Фараго, тражи, да му се поднесе извештај, па ће онда он учинити потребне кораке, да се Мирков оглоби као учитељ, који нема дозволе.

Чудимо се, да је државни школски надзорник Фараго могао издати оваку наредбу, која је потекла или из превелике ревности или из незнања Он по закону може и сме захтевати, да сва деца иду у основну школу, али родитељи не морају слати децу у школу, ако се за њихово васпитање и образовање могу и сами побринути, те њихова деца могу да положе прописани испит. Али ни Фараго, нити iко други може забранити, да своју децу у ваншколско време шиљу на приватне часове за српски језик, црквено пјеније или и друге предмете. Ко то хоће да забрани, тај ограничава т ђу слободу. Ко сме да забрани родитељу, да своје дете изобрази у српском, немачком и другим језицима? По коме закону се Фараго усудио, да изда ову наредбу? Фараго истиче у својој наредби, да ће Миркова оглобити као буџак учитеља, а треба да зна, да о буџак школи и буџак-учитељу може бити речи само онда, кад деца не иду у редовну јавну школу. Али овде то није случај. Како и на који начин ће поједини родитељи своју децу образовати у ван школско време, то се не тиче ни Фарагова а ни његовога Зите Нека се они држе свога делокруга и нека га не прекорачују. Они имају права да од родитеља захтевају, да им деца полазе основну школу — и ништа више.

У овој ствари има реч и епархијски школски одбор бачки, јер се по 7. и 49. §-у школске уредбе он има да брине о поучавању у српском језику оне српске деце, која походе туђу школу. А Фараго и Зита би хтели, да српска деца не науче српски читати и писати ни сада, када се о томе брину сами дечји родитељи. Тај њихов поступак противи се законима. Фараго се затрчао кад је издао наредбу. Деведесет родитеља предузеће потребне кораке, да заштите своје право и да поуче Зиту и Фарагова: шта приписују закони.

---

† Др. Антоније Богдановић

На завршетку листа добисмо из Руме брзојав, да је дана у понедељак 4. о. м. умро после дугог и тешког боловања др. Тонка Богдановић, адвокат у Руми.

Покојник је био врло образован човек, добар родољуб, члан средишње управе српске народне радикалне странке и дугогодишњи посланик на нашем српски народном сабору. За собом је оставио верну љубу и више незбринуте деце. Погреб је у среду 6. о. м. по подне у Руми. Мир пепелу његовом и вечан му спомен!

Устанак у Албанији.

Са бојишта у Северној Албанији нема много гласова, а судећи по оно мало гласова што је стигло, на бојишту за сада и не долази до већих битака. Турска је војска у неким крајевима Северне Албаније посве разбијена и уништена, а по другим крајевима је толико већ претрпела пораза и стерана у теснац, да се не сме ни да макне. Тако долази само до мањих окршаја и чаркања. Турска је војска покушала ових дана, да натраг отме место Коплик од усташа, али је морала да одступи са знатним губитцима. У кланцу кратском погинуло је око 50 турских жандарма и разоружали их. Арбанашких усташа има данас око 15 хиљада и сваког се часа очекује, да ће усташи ударити на Скадар.

Значајна Јустова изјава.

Јулије Јуст, вођа 48-ашке и независњачке народне странке, рекао је ових дана дописнику једног будимпештанског листа, да ће његова странка ускоро отпочети најжешћу борбу за опште бирачко право са тајним гласањем Приредиће више зборова, а први ће бити 17. (30.) априла о. г. у Араду. Јуст је нагласио, да ће зато приредити први збор у Араду, јер је највећи противник општем бирачком праву гроф Стеван Тиса, арадски посланик у угарском сабору. Јуст је тога мишлења да ће се борба за опште бирачко право водити између Тисе и његове странке, па зато ће га напасти баш у оном месту, где је Тиса изабран за посланика. Јуст и његова странка спремају се најодлучније за ову борбу, а и у сабору повешће најжешћу борбу против Куенове владе, која

намеће велике терете а ништа не ради за народ. (Јуст је истом дописнику рекао и то, да посланици из Хрватске и Славоније имају право, кад захтевају, да им се дозволи говорити српским језиком, а ако влада хоће, да посланици из Хрватске и Славоније говоре у угарском сабору мађарски, нека спроведе нов закон, по коме ће се из Хрватске и Славоније шиљати за посланике у угарски сабор само они, који знају мађарски. Док тога закона нема, не може им се забрањивати српски говор.)

Заплет у Мексици.

Недавно је писано у европској штампи, да су Североамеричке Уједињене Државе зато мобилисале своју војску и послале је на мексиканску границу, да би спречиле склапање уговора и савеза између Мексике и Јапана. По извештајима из Америке, тај уговор био је мексикански председник Дијац већ потписао, но када се на мексиканској граници појавила војска Америчке Уније, мексиканска је влада морала да одустане од тог уговора. Америчка Унија дакле је постигла мобилизацијом своје војске што је хтела и сад јој војска нема више никакве задаће, јер се Америчка Унија неће мешати у грађански рат, који се води у Мексици. Сад од једном стижу гласови, да се војска Америчке Уније умешала у тај рат и то у корист усташа.

Између усташа и владиних чета била се битка код мексиканске вароши Акве Пријете, која лежи на граници према вароши Дугласу, у Аризони, држави Североамеричке Уније. Топовски метци падали су и у америчку варош Дуглас и тада америчка војска пређе на мексиканско земљиште, учини крај битци, а усташи заузму варош Акву Пријету. Влада Уједињених Држава саопћила је и мексиканској влади и усташким вођама, да неће трпети да се бију крај њене границе као што је био случај код Акве Пријете. — У исто доба у мексиканској луци Сан Квантину искрцали усе мрнари са једног енглеског бојног брода и то са топовима, да би, ако устреба, заштитили тамошње енглеске поданике.

Мексиканска влада је још раније изјавила, да ће сматрати за повод рату, чим који странац војник ступа на мексиканско земљиште. Сада је то учињено у исти мах од стране Североамеричке Уније и Енглеске. Наравно, да мексиканска влада, која не може, да изађе на крај ни са усташима, не може ни помишљати да зарати са Североамеричком Унијом и са Енглеском. Него је изишло на видик друго: Да Унија подржава устанак у Мексици, да потпомаже усташе новцем и чека згоду да се умеша, па да покори и присвоји Мексику. А у једно се видело и то, да је Енглеска с њоме у томе споразумна.

Краљевић Мирко у Србији.

Будимпештанским листовима јављају, да ће црногорски краљевић Мирко ускоро доћи у госте у Србију. Краљевић Мирко ће том приликом посетити српске бање.

Опсадно стање у Дубровнику.

Последњи број листа „Дубровника“ и опет је заплењен и то због вести, које доноси о поступку дубровничке полиције против дубровачких грађана и гостију. Детектив Ловрић стално денунцира људе, а листовима се не дозвољава, да износе како поступа полиција. Вернаца Оскер и Антун Кнеза осуђени су на два дана тамнице и то ради једне денунције детектива Ловрића, ради које су, као неосноване, још пре три месеца били ослобођени пред судом. Многи су грађани оптужени пред полицијом на основу исказа општинског стражара Франасовића. Газда кафане на Пилама, Перић, и још неколико грађана позвани су пред полицију на основу денунције детектива Ловрића. Перић је усљед примедбе својих гостију, да Ловрић обилази око кафане и прислушкује, напао на Ловрића и позвао га: или да уђе у кафану или да се прође обилажења и прислушкивања, што му одвраћа госте и тиме налази штету. Али о свима овим зулумима не можемо опширније писати, јер је у „Дубровнику“ заплењено оно, што је најзанимљивије. Детектив Бодул ухваћен је у лажном сведочанству, али државни одветник неће да га оптужи. Виши суд ослободио је Ловрића од кривице, због које га је нижи суд осудио. Као што се види, у Дубровнику још увек траје опсадно стање, иако званично није проглашено.

Прилози за Милетићев споменик.

Из Сремских Карловаца примљена је свота од К 302·98, а приложили су: др. Живко Костић 50 круна, Паја Геренчевић 30 круна; по 10 круна: прота Јован Јеремић, Јован Татић, Милан Недељковић, Јосим Живановић и Народна Кредитна Банка; по 5 круна: Паја Балугџић, Михајло Љуштина, Лаза Сабовљевић, Радован Малушевић, Петар Тошић, Ђока Милутиновић, Лука Жикић, Илија Чаржић, Борислав Брадваровић, Димитрије П. Кристић, Павле Миљушевић, др. Миша Михајловић, Пера Јовановић и Влајко Радовић; 6 круна Чеда Милутиновић, 4 круне Н Н.; по 3 кр.: Ђока Матић, Велизар Радивојевић, Живко Јекић, Јован Л. Богдановић, и Марко Матић; по 2 круне: Милан Стојадиновић, Игњат Радуловић, Милан Цветић, Јован Грбић, Антон Бреско, Алекса Коларовић мл., Јован Станковић Новосађанин, Никола Сенежан, Ђока Стефановић, Коста Ђурђевић, Вељко Радовић, Андрија Георгијевић, Војин Вујичић, Урош Јанковић, Љубица Јована Л. Богдановића, Ђока Павловић Кршкало и Петар Ршић; по 1 круну: Глиша Веселић, Мита Чобанић, Станко Коларовић, Ђока Божић, Живан Стефановић, Мирко Парлаћ, Дамјан Јовановић, Јован Сокић, Лаза Сокић, Кузман Чобанић, Мита Севдић, Милан Грбић, Јован Чобанић, Јован Грујић, Јаша Лазаревић, Милан Стојановић Буренце, Сима Илић, Миша Беговић, Урош Пешић, Ђока Сомборац. Алекса Коларовић, Паја Сенежан, Јова Милошевић, Душан Бајин, Јован Георгијевић, Пера Коларовић, Михајло Протић, Петар Јовановић, Персида Милинковић, Лаза Цветић мл., Марко Топољанин, Сима Ненадовић и Бранко Радуловић; 80 потура: Ђорђе Коњовић; по 60 пот.: Пера Недељковић и Ђока Леповић; по 50 потура: Пера Сокић, Рада Коларовић, Жарко Пантелић, Паја Станков, Пера Петровић, Стеван Коларовић, Јефта Којић, Живан Станков и Стеван Мунцић; по 40 пот.: Јован Теодоровић-Краљевчанин, Лаза Ранковић, Стеван Драгојловић и Миливој Којадиновић; по 20 пот.: Ђока Поповић, Тоша Сентомашки, Живан Дожић, Драга Ковачевић и Ђока Ранковић; 10 пот. Петар Живановић. Од скупљене своте за Милетићев парастос преостало је 1 кр. и 78 пот.

Помен Доситеју Обрадовићу и Светозару Милетићу.

Пишу нам из Иванде: На Цвети је овде одржан помен славном мудрацу и књиженику српском Доситеју Обрадовићу и неустрашивом борцу народном дру Светозару Милетићу. Црква је била дупком пуна. Народ је нетренимице слушао речи свога доброг пароха Радивоја Станижана који је оцртао живот, рад и заслуге народних великана. Народ се неколико пута одазвао: Слава им! Кољиво су спремили наш заузимљиви председник Алимпије Перинац и тутор Стеван Бузар.

Женидба удових свештеника

Српска Народна Скупштина ускоро ће претресати законски предлог о изменама и допунама у закону о црквеним властима. Скупштински одбор, који спрема тај закнски предлог, унео је у њега и одредбу: да се удовим свештеницима у Србији дозволи да се могу женити. То је одбор учинио, како јављају из Београда, по пристанку надлежних кругова у Србији. Нема сумње, да ће Народна Скупштина ускоро тај предлог усвојити. Лед је дакле пробијен. У Србији ће се ускоро ублажити и одстранити једна велика невоља удова свештенства, па има наде, да ће се на црквене власти у Србији угледати и црквене власти у другим подручјима православне цркве.

Шап и устобоља међу људма.

У угарској жупанији Ваш у јакој мери овладао је међу марвом шап и устобоља. Неки несавесни економи, да су им краве оболеле, износили су на пијацу млеко, масло и сир од оболелих крава. Тако се устобољом заразило више људи. С почетка се то тајало, али кад ових дана доби шап и устобољу др. Денеш, адвокат у Вашвару, он учини пријаву и затражи, да се поведе строга истрага против несавесних економа, који су продавали производе од болесних крава. Власти су почеле истраживати и нашло се, да врло многи људи болују од шапа и устобоље. Против несавесних економа поступиће се најстрожије.

Циклон у Америци.

Ових дана је беснео циклон (вихор) у једном делу северо-америчких држава, Канзаса, Мисури и Оклахаме. Циклон је починио грдне штете у тим крајевима, а страдало је и врло много људи. Број мртвих и тешко рањених иде у стотине. Порушене су силне зграде. Место Пигхари је у рушевинама. Од читавог места остало је само шест кућа. Под рушевинама су досада нашли 23 леша, а биће их још. Број рањеника је још много већи. Исто су тако страдала и друга места.

Кратке вести.

— У Бечу је ухапшен, по налогу војног министра, бивши поручник код угарског домобранства, Едмунд Симонидес, за кога се сумња, да као талијански плаћеник већ две године врши шпијунажу у Пуљу и Трсту.

— У низоземској покрајини Гронингену оболело је прошлог четвртка 7 особа од куге. Сутра дан оболело је њих деветоро, а умрло шесторо. Кугу су унели мрнари.

— У околини Блатног Језера влада врло чудно време. Час је бура, те грдни вали ударају о обале, веје снег, а час сија сунце и све се стиша. Буре су и мећаве тако јаке, да закашњавају и железнички возови и пошта.

— Француски министар убојне мрнарице наредио је, да се још у току ове године имају саградити две крстарице, које ће носити имена: Француска и Париз.

— У Сомбору у окружном суду споречкала се, а затим и потукла два адвоката: Јулије Рона из Бездана и др. Лајош Цајзл из Сомбора. Једва су их странке развадиле.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Адвокатска канцеларија
Др. Светозара Димитријевића
налази се
почев од 1. маја 1911 године
у Темишвару-Граду
Скарлато Павловић
стипендијском дому
(Варошхаз улица број 1).
531 4—15

Ко имаде дрва за гориво
!! букових и грабових !!
ПОТРЕБУЈЕМ
!! 30—40 вагона дрва !!
Ко имаде на продају, нека се на мене обрати.
Коста Михајловић,
554 1—3 Жабаљ.

ОТВАРАЊЕ БЕРБЕРСКЕ И ФРИЗЕРСКЕ РАДЊЕ.
Част ми је својим поштованим пријатељима и познаницима, као и осталој п. п. овим до повољног знања ставити, **да сам поново берберску и фризерску радњу отпочео.** Објављујући ово молим п. п. да ме са својом посетом што обилније потпомогне у том очекивању остајем
с поштовањем
МИША МИЛИЋЕВ берб.-фризер
52 2 Житна пијаца бр. 3.

Столарских радника.
За нашу столарску фабрику
потребујемо 10 добрих
и способних момака.
Ступање одмах. 519 3—
Ј. ТАТИЋ и ДРУГОВИ
Митровица (Срем.)

Тражи се
ВИНОГРАЂИЈА,
који је потпуно стручан у том послу, може одмах добити место код браће
Стаменковића
банкара у БЕОГРАДУ (Србија).
У понуди нека означи колико тражи месечно плате без хране. Стан има у винограду. Може бити и ожењен човек.
458 4—5

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.